

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Procesnota GRUP Ventilus

Samenvatting

Het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan Ventilus moet de nodige planologische basis bieden voor het project Ventilus. Het project Ventilus realiseert een vermazing van het hoogspanningsnetwerk in West-Vlaanderen. Hiervoor is een nieuwe verbinding nodig van 6 GW tussen de Stevin-as en Avelgem met daartussen een nieuw hoogspanningsstation, waarop de kabels vanuit de zee worden aangesloten. Het federaal ontwikkelingsplan 2020-2030 voor het transmissienet, dat is goedgekeurd door de federale Minister van Energie, stelt uitdrukkelijk de realisatie van het project Ventilus in het vooruitzicht.

Het gewestelijk RUP Ventilus is gelegen in de provincie West-Vlaanderen en bevindt zich op het grondgebied van de gemeenten Ardoos, Avelgem, Blankenberge, Bredene, Brugge, Deerlijk, De Haan, Harelbeke, Izegem, Ingelmunster, Jabbeke, Lendelede, Lichtervelde, Meulebeke, Oostende, Oostkamp, Oudenburg, Pittem, Roeselare, Torhout, Waregem, Wingene, Zedelgem, Zuienkerke en Zwevegem. Over de startnota van dit gewestelijk RUP heeft de Vlaamse Regering op 29 maart 2019 een beslissing genomen. Over deze startnota werd van 29 april 2019 tot 27 juni 2019 een participatieperiode georganiseerd (met o.a. 10 infomarkten).

Het overleg en de inspraak uit deze participatieperiode heeft heel wat informatie opgeleverd die kan worden ondergebracht in enkele overkoepelende thema's zoals de keuze van de technologie, keuze traject, effecten gezondheid, milieu-effecten, effecten landbouw, participatie en communicatie. Uit een analyse van de participatieperiode, het overleg en de inspraak over de startnota blijkt dat vooraleer een scopingnota kan worden afgerond een tussenstap met betrekking tot de technologiekeuze noodzakelijk is. Deze tussenstap houdt bijkomend overleg en onderzoek in.

1. Situering

Het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan Ventilus biedt de nodige planologische basis voor het project Ventilus met het oog op de noodzakelijke vermazing van het hoogspanningsnetwerk in West-Vlaanderen. Het federaal ontwikkelingsplan 2020-2030 voor het transmissienet, dat is goedgekeurd door de federale Minister van Energie, stelt uitdrukkelijk de realisatie van het project Ventilus in het vooruitzicht. Hiervoor is een nieuwe verbinding nodig van 6 GW tussen de Stevin-as en Avelgem met daartussen een nieuw hoogspanningsstation waarop de kabels komende van de zee worden aangesloten.

Het project Ventilus vereist de opmaak van een gewestelijk RUP. Dit gewestelijk RUP is gelegen in de provincie West-Vlaanderen en bevindt zich op het grondgebied van de gemeenten Ardoorie, Avelgem, Blankenberge, Bredene, Brugge, Deerlijk, De Haan, Harelbeke, Izegem, Ingelmunster, Jabbeke, Lendeledede, Lichtervelde, Meulebeke, Oostende, Oostkamp, Oudenburg, Pittem, Roeselare, Torhout, Waregem, Wingene, Zedelgem, Zuienkerke en Zwevegem

De doelstelling van het ruimtelijk uitvoeringsplan is om de vereiste planologische vergunningsbasis te creëren voor de realisatie van een aantal noodzakelijke ontwikkelingen van het hoogspanningsnet in West-Vlaanderen in functie van de energietransitie. Daarbij wordt optimaal rekening gehouden met het bestaande juridische en beleidsmatige kader en de omgeving.

Alle alternatieven die zullen onderzocht worden, moeten, zoals bepaald is door de Vlaamse regering in de startnota, cumulatief voldoen aan de volgende doelstellingen:

1. Het aan land aansluiten van hernieuwbare energie van nieuwe offshore windparken op het 380 kV-net;
2. Realiseren van een robuust net door een hoogspanningsverbinding van 6 GW tussen de Stevin-as en het hoogspanningsstation te Avelgem;
3. Onthaalcapaciteit voor nieuwe onshore energieproductie in West-Vlaanderen realiseren;
4. Aansluitingsmogelijkheid creëren van een tweede onderzeese verbinding met het buitenland waardoor een bijdrage wordt geleverd aan de integratie van een Europese elektriciteitsmarkt;
5. De optimale vervanging van de 150 kV-verbinding Slijkens (Oostende) – Brugge-Waggelwater;
6. Versterking van de voedingszekerheid van de regio Izegem.

De aspecten uit het juridisch en beleidsmatig kader waar bijzondere aandacht naar gaat zijn:

- Het stand-still-principe voor de lengte van het bovengrondse hoogspanningsnet. Dat is van toepassing op het niveau van Vlaanderen.
- Een efficiënt ruimtegebruik, onder meer door de oplossingen toekomstgericht te ontwerpen, maximaal gebruik te maken van bestaande hoogspanningsinfrastructuur en door de totale hoeveelheid nieuwe hoogspanningsinfrastructuur zo beperkt mogelijk te houden.

Het realiseren van bovenstaande doelstellingen kan lokaal een grote impact hebben in West-Vlaanderen. Daarom is het opzet om met het GRUP ook een kader te scheppen voor het realiseren van flankerende maatregelen. Dat kunnen zowel flankerende maatregelen zijn om de leefbaarheid van bepaalde gebieden te verhogen, als maatregelen om de gebiedsinpassing van het planvoornemen te bevorderen.

In de startnota werd geopteerd om te werken met een basisalternatief. Dat is het geheel van projectonderdelen dat bij de opmaak van de startnota als meest plausibele oplossing beschouwd wordt. Voor elke onderdeel van het basisalternatief zijn in de startnota alternatieven opgenomen.

In functie van een gedragen startnota werd een uitgebreide overleg- en participatiestructuur opgezet. Deze is omschreven in procesnota 1. De startnota kwam tot stand door samenwerking tussen:

- Planteam (departement Omgeving)
- Uitgebreid planteam (Vlaamse administraties)
- Planbegeleidingsteam (middenveld, onder leiding van de gouverneur van West-Vlaanderen)
- Overleg lokale actoren (onder leiding van de gouverneur van West-Vlaanderen)

Ook Elia werd omwille van de technische en inhoudelijke expertise nauw betrokken bij de opmaak van en het overleg over de startnota. Elia heeft input geleverd voor de milieubeoordeling. Er is afgesproken dat zij actief zullen betrokken worden bij de planvorming, maar geen deel zullen uitmaken van het planteam.

2. Participatieperiode en resultaat

Over de startnota van dit gewestelijk RUP heeft de Vlaamse Regering op 29 maart 2019 een beslissing genomen. Over deze startnota werd van 29 april 2019 tot 27 juni 2019 een participatieperiode georganiseerd (met onder andere 10 infomarkten).

Er werd tijdens de participatieperiode een mix van verschillende inspraakonderdelen voorgesteld om zo veel mogelijk mensen te bereiken en te betrekken. Tijdens de periode van de publieke raadpleging werden er 10 lokale infomarkten georganiseerd. In totaal hebben 1564 personen de infomarkten bezocht. Er werden op deze infomarkten in totaal ook 356 schriftelijke reacties geformuleerd. Tijdens de participatieperiode advies werd gevraagd aan de betrokken administraties en betrokken besturen en kon iedereen zijn opmerkingen en suggesties via www.omgevingvlaanderen.be, per brief of tegen afgiftebewijs bij de betrokken gemeenten en bij het departement kon bezorgen. In totaal gaat het om:

- 42 adviezen
- meer dan 3200 individuele bezwaren
- 32 petitie's waarvan 1 werd ondertekend door ruim 1500 personen.
- Via de projectwebsite www.ventilus.be werden 75 reacties ontvangen.

Naar aanleiding van deze participatieperiodes werden 4 actiegroepen opgericht.

Het overleg en de inspraak uit de opstartfase heeft heel wat informatie opgeleverd die kan worden ondergebracht in enkele overkoepelende thema's zoals de keuze van technologie, keuze traject, impact op de gezondheid, milieu-effecten, effecten op landbouw, participatie en communicatie.

De meeste frequente vraag ging over de mogelijkheid om het project **ondergronds** te realiseren. Soms ging dit gepaard met de suggestie om het project te realiseren in gelijkstroom. Er werd voor ondergrondse verbindingen ook verwezen naar buitenlandse voorbeelden, veelal uit Nederland.

Een groot aantal varianten op de reeds voorgestelde corridors zijn een combinatie van onderdelen in wisselstroom en gelijkstroom. Ook bleek een grote bezorgdheid te bestaan over de impact van Ventilus op de gezondheid.

3. Plan van aanpak

Na de opstartfase (met de opmaak van een startnota) maakt de opmaakprocedure van een GRUP de overstap naar de scopingfase. Uit een analyse van de participatieperiode, het overleg en de inspraak over de startnota blijkt echter dat een tussenstap met betrekking tot de technologiekeuze noodzakelijk is. Deze tussenstap wordt beschreven in de procesnota die in bijlage bij deze mededeling wordt gevoegd. Deze procesnota moet voor alle betrokkenen duidelijk maken welke stappen zullen gezet worden en welke initiatieven vereist zijn om tot een duidelijke scope te kunnen komen.

Een aantal vragen hebben betrekking op aspecten zoals veiligheid en maatschappelijke kosten-baten. In het kader van het GRUP Ventilus zal zowel een ruimtelijk veiligheidsrapport als een MKBA (maatschappelijke kosten-baten-analyse) worden opgesteld. Deze onderzoeken kunnen pas worden opgestart eens de scopingnota is afgerond.

Volgende stappen zullen door het planteam, samen met Elia, worden gezet:

I. Noodzakelijke stap voorafgaand aan de scopingnota:

1. *Technologie*

Omdat de keuze voor de technologie bepalend is voor de beoordeling van de mogelijke redelijke tracés, zal het planteam een getrapte aanpak volgen. De technologische mogelijkheden zullen vóór de scopingnota worden geherevalueerd. Vervolgens kan de scopingnota worden opgemaakt waarin wordt opgenomen welke tracés en welk type pylonen als redelijke alternatieven/varianten in het plan-MER onderzocht zullen worden. Het

planteam kiest er dus voor om in de eerste plaats meer duidelijkheid te creëren over welke technologische keuzes te beschouwen zijn als redelijke alternatieven/varianten, om vervolgens de ingebrachte alternatieven en varianten te kunnen beoordelen en te verwerken in de scopingnota. De ingebrachte alternatieven zullen maximaal opgenomen worden in de scopingnota voor verder onderzoek, tenzij deze op basis van de technologie als niet-redelijk worden beschouwd en bijgevolg worden uitgesloten.

Er zal gewerkt worden met een drieluik dat gecoördineerd wordt door een externe procesfacilitator die door het planteam wordt aangesteld:

- 1) De Stakeholdersgroep zal de onbeantwoorde vragen over de mogelijke (redelijk haalbare) technologiekeuzes scherpstellen. Het zal gaan over technisch redelijke technologiekeuzes. De samenstelling van de groep zal gebeuren door het planteam op basis van een voorstel van de externe procesfacilitator. Er zal gestreefd worden naar een zo representatief mogelijke groep die tegelijk niet te groot is om werkbaar te blijven. Er zullen minstens vertegenwoordigers van lokale besturen, omwonenden, middenveld en Elia uitgenodigd worden. De minimale voorwaarden voor de leden van de stakeholdersgroep zijn dat ze bereid zijn om kennis te vergaren en te delen met een open geest en dat ze een engagement kunnen aangaan om tot een gedeeld begrip van de feiten te komen.
- 2) Experten zullen mee bijdragen om deze zeer complexe thematiek op een meer bevattelijke manier te vertalen. De mogelijkheid van interactie met de stakeholdersgroep wordt voorzien. Het gaat om externe experts en experts van Elia. De interactie met de experts van Elia zal zelfs noodzakelijk zijn omwille van de specificiteit van het Belgische hoogspanningsnetwerk. De samenstelling van deze groep zal gebeuren door het planteam na een voorstel van de procesfacilitator. De minimale voorwaarden voor experts zijn dat ze ofwel aangetoonde kennis hebben van de gebruikte hoogspanningstechnologieën en/of aangetoonde kennis hebben van de exploitatie van een hoogspanningsnet. De experts hebben geen politiek of commercieel belang bij een bepaalde technologiekeuze.
- 3) Externe onderzoekers: het planteam stelde reeds de vraag aan Elia om een extra studie te laten uitvoeren en deze voor te leggen aan het planteam. Deze vragen zijn:
 - a. Is een verbinding in gelijkstroom een redelijke oplossing voor Ventilus?
 - i. Wat zijn de technische uitdagingen en bijhorende risico's als Ventilus in gelijkstroom wordt uitgevoerd?
 - ii. Is zo'n oplossing al elders in de wereld gerealiseerd?
 - iii. Is de veilige netuitbating gewaarborgd?
 - b. Wat is de maximale afstand dat Ventilus ondergronds kan gebracht worden in wisselstroom met een veilige exploitatie?

In de studie over deze vragen zullen de externe onderzoekers tevens oog hebben voor de specifieke vragen aangaande de mogelijke (redelijk haalbare) technologiekeuzes die door de stakeholdersgroep zijn geformuleerd.

II. Bijkomende processen die worden opgestart en kunnen doorlopen na de scopingnota

Naast de studie rond technologiekeuze, worden op basis van de inspraak en participatie een aantal bijkomende processen opgestart. Deze moeten in principe niet definitief afgerond zijn voor de scopingnota. Concreet zijn dit initiatieven rond landbouw, gezondheid, waardevermindering en vogelslachtoffers.

1. *Studies thema landbouw*

Over de impact van hoogspanningsinfrastructuur op landbouwactiviteiten werden veel vragen verzameld. Deze vragen hebben zowel betrekking op ondergrondse als bovengrondse verbindingen en gaan zowel over mogelijke effecten op het uitvoeren van landbouwactiviteiten, dieren, planten als gebouwen.

Een groot deel van deze vragen werd voor de eerste maal vanuit de landbouwsector gesteld. De landbouwfederaties hebben daarom gevraagd om bijkomend onderzoek te laten uitvoeren door het ILVO, het instituut voor landbouw-, visserij- en voedingsonderzoek.

Op basis van overleg met Elia, Boerenbond, ABS, het Departement Landbouw en Visserij, het Departement Omgeving en het ILVO wordt voorgesteld onderzoek op te starten met een tweevoudige doelstelling:

- Enerzijds tot een overzicht komen van de bestaande wetenschappelijke kennis rond de impact van hoogspanning (zowel boven- als ondergronds) op diverse aspecten van landbouw. Op die manier wordt objectieve wetenschappelijke kennis aangeleverd over bezorgdheden die leven bij landbouwers. Deze wetenschappelijke kennis kan ook gebruikt worden in het plan-MER.
- Anderzijds in dialoog gaan met landbouwers die reeds onder hoogspanningslijnen wonen en werken. Via diepte-interviews worden hun aandachtspunten en problemen in kaart gebracht. Op die manier wordt geprobeerd om een exhaustiever beeld te krijgen op de relatie tussen de hoogspanningsverbindingen en het landbouwbedrijf.

Er wordt een stuurgroep opgericht die dit project opvolgt en waarin het planteam, het Departement Landbouw & Visserij, Elia, Boerenbond en het Algemeen Boerensyndicaat vertegenwoordigd zijn. De resultaten van deze studie zullen via de lokale afdelingen van de landbouwfederaties teruggekoppeld worden naar de geïnteresseerde landbouwers.

2. *Opstart klankbordgroep gezondheid*

Uit de inspraakperiode kwam een grote bezorgdheid naar voor met betrekking tot de effecten van de hoogspanningsverbinding op de gezondheid. Er werden verschillende mogelijke effecten op de gezondheid aangehaald.

Er wordt voorgesteld om voor wat betreft de impact van hoogspanning op de volksgezondheid te werken met een klankbordgroep van gezondheidsspecialisten. Er zijn de afgelopen 40 jaar al heel veel studies uitgevoerd en het is niet eenvoudig om als niet-expert de kwaliteit van die diverse onderzoeken te beoordelen. De (mogelijke) effecten van milieufactoren op gezondheid is een complexe materie. Enkel indien de betrokkenen voldoende en gelijke kennis hierover hebben, is er een mogelijkheid om een gedragen beslissing te bekomen.

Voor dit onderdeel zal het vooral gaan over het tot stand brengen van een bevattelijk overzicht van alle wetenschappelijke kennis die hierover de laatste decennia is opgebouwd. Deze zal ook beschikbaar zijn voor de MER-deskundigen. Bovendien zal de samenstelling van de klankbordgroep van die aard zijn om later eventuele mitigerende maatregelen te kunnen beoordelen in het licht van andere, reeds aanwezige risico's op de volksgezondheid in bepaalde projectgebieden zodat de impact op de volksgezondheid heel goed kan beoordeeld en gemitigeerd worden.

De klankbordgroep zal het planteam adviseren over het thema gezondheid. Dat kan al gebeuren over de wijze waarop wordt omgegaan met de verwerking van de inspraakreacties in de scopingnota maar zal ook gebeuren bij de beoordeling van het plan-MER voor wat betreft de mogelijke milderende maatregelen die daar al dan niet uit voortkomen.

3. *Vergoeding voor waardevermindering*

Sommige inspraakreacties gaan in op financiële compensaties als gevolg van het Ventilus-project. Elia heeft een 'vergoedingspolitiek' opgesteld voor de nadelen (minwaarde) die veroorzaakt worden door de hoogspanningsprojecten. Deze 'vergoedingspolitiek' behandelt enerzijds nadelen voor de overspannen percelen, zoals door de Wet Elektriciteitsvoorziening van 10 maart 1925 is bepaald, en anderzijds overige niet-overspannen woningen in de buurt van de hoogspanningslijnen. De principes van deze vergoedingen zijn afgesproken met de federale energieregulator, omdat de kosten ervan worden verrekenend in de elektriciteitstarieven.

Hoewel deze bekommernissen eerder thuishoren op projectniveau heeft het planteam aan Elia gevraagd om de vergoedingspolitiek te herevalueren. Daarin kunnen ook de nieuwe inzichten worden meegenomen, zoals bijvoorbeeld impact van de hoogspanningsinfrastructuur op de landbouwbedrijfsvoering als dat zou blijken. Het is de bedoeling om deze evaluatie van de vergoedingspolitiek later in het plan of op het niveau van het project te laten beoordelen door de Vlaamse Regering.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving,
Omgeving, Energie en Toerisme

Zuhal DEMIR